

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΥΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1940

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ “ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ,” ΤΗΣ SANNY HÄGGMANN - ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

[Στὰ 1933 ἔγραψα στὴν κυρία Χατζοπούλου δυὸ λόγια καὶ τῆς ζητοῦσα πληροφορίες βιογραφικὲς γιὰ τὸν ἄντρα της. Μοῦ ἀπάντησε μὲ μεγάλη προθυμία καὶ μοῦ ζητοῦσε νὰ τῆς στείλω ἕνα ἐρωτηματολόγιό, γιὰ νὰ καταλάβει τί ἀκριβῶς θέλω κι ἀνάλογα νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ. Ἔτσι ἔγινε. Τῆς ἔκανα ἕνα πίνακα γεμάτο ἀπὸ διάφορες ἐρωτήσεις καὶ τῆς τὸν ἔστειλα. Πολὺ γρήγορα εἶχα τίς ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα καὶ στὶς ἀπορίες μου. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ ἀπαντήσεις μοῦ γέννησαν νέες ἀπορίες, ἀναγκάστηκα νὰ τῆς ξαναγράψω καὶ νὰ τῆς ὑποδείξω, ἂν θὰ ἤθελε, νὰ γράψω μ’ ὅλες τίς λεπτομέρειες καὶ τὰ περιστατικὰ τίς ἀναμνήσεις της ἀπὸ τὴν εικοσάχρονη συμβίωσή της μὲ τὸν ποιητὴ τῶν «Βραδυνῶν θρύλων» καὶ τὸ μεταφραστὴ τοῦ Φάουστ. Ἀπὸ τὴν πρώτη μου ἐπικοινωνία μαζί της εἶχα καταλάβει πόσο ἡ γυναίκα αὐτὴ εἶχε βαθειὰ ζήσει τὸν ἄντρα της, πόσο τὸν εἶχε ἐννοήσει καὶ ψυχολογήσει, κι ἀκόμα πόσο ἦταν σὲ θέση — ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ — νὰ μᾶς δώσει πληροφορίες καὶ παρατηρήσεις καὶ ἐνθυμήματα, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς βοηθήσουν σημαντικὰ στὴν κατανόηση κι ἐρμηνεία τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Κώστα Χατζόπουλου, ποὺ γεννᾷ στὸ μελετητὴ του τόσα προβλήματα καὶ παρουσιάζει τόσες ἀντιφάσεις. Στὶς ἐλπίδες μου αὐτὲς δὲν βγήκα γελασμένος. Μετὰ ἕνα χρόνο εἶχα στὰ χέρια μου δυὸ τόμους γερμανικὰ γραμμέ-

νους, ὅπου σὰν σὲ μυθιστόρημα, μὲ θαυμαστὴ ἐνέργεια κι ἀλληλουχία, ἀλλὰ μὲ στοχαστικὴτητα κι ἀντικειμενικὴτητα μαζί, ἡ κυρία Sanny Häggmann μᾶς ἔδινε ἕναν ἐντελῶς ἀγνωστὸ Χατζόπουλο, μὲ τὴν πλήρη ἐξουσιοδότησή της νὰ χρησιμοποιήσω, ὅπως θέλω, στὴ μελέτη μου τὸ ἔργο της αὐτό, προωρισμένο νὰ μείνει στὸ σπίτι της σὰν οἰκογενειακὸ κειμήλιο, γιὰ νὰ τὸ διαβάζουν τὰ ἐγγόνια καὶ οἱ συγγενεῖς της. Τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς Sanny-Χατζοπούλου εἶναι πολὺτιμα, γιὰτι ἐκτὸς ἀπ’ τίς σίγουρες, ἀκριβολογημένες καὶ λεπτομερειακὲς πληροφορίες, ποὺ μᾶς δίνουν, προχωροῦν καὶ βαθύτερα καὶ μᾶς βοηθοῦν πολὺ σὲ ζητήματα ψυχολογικά, προσωπογραφικά, ἐρμηνευτικά κλπ. Νόμισα, πὼς εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή, σήμερα ποὺ τόσο τιμητικὰ ξανάρχεται στὴν ἐπικαιρότητα ἡ φυσιογνωμία τοῦ Κώστα Χατζόπουλου, νὰ δώσω μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ «Erinnerungen» τῆς Sanny Häggmann - Χατζοπούλου, ποὺ ἔζησε σ’ ὄλο τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τοῦ δράμα τοῦ ἀνδρός της, σὲ μιὰ ζωὴ ἀφιερωμένη ὀλόψυχα στὴν ὑπηρεσία τῆς Τέχνης. Γενναία συντροφισα καὶ πολὺτιμη ἀδερφή, ποὺ ἐυεργέτησε πολὺπλευρα καὶ πολὺτροπα μιὰ ζωὴ, γεμάτη ἀπὸ τὴ σκληρὴ μόνωση τοῦ τεχνίτη, μ’ ὅλες τίς ἀπογοητεύσεις καὶ τίς ψυχικὲς περιπέτειες, ποὺ μοιραῖα τὸν συνοδεύουν στὴν προσπάθειά του

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ]

Η ΠΡΩΤΗ ΓΝΩΡΙΜΙΑ

*Υστερα ἀπὸ τίς πρῶτες τυπικὲς συναντήσεις στὸ Ξενοδοχεῖο τῆς ὁδοῦ Schnorrstrasse στὴ Δρέσδη, ὅπου κατεβασμένη ἀπ’ τὴ Φιλλανδία γιὰ σπουδὲς ἔμενε μὲ μιὰ φίλη της ἡ Sanny Häggmann, ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1900, καὶ ὅπου εἶχε σταθμεύσει κι ὁ Κώστας Χατζόπουλος μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Σπύρο καὶ Μῆτσο Σαπουντζῆ, ἡ βαθύτερη γνωριμιὰ τους ἔγινε σὲ μιὰ συνάντησή τους σ’ ἕνα κέντρο. Ἦταν ξένοι ὁλότελα. Ὁ ἕνας δὲν γνώριζε τίποτα γιὰ τὸν ἄλλο. «Ἦθελα νὰ βρῶ, συνεχίζει ἡ Häggmann, μιὰ εὐκαιρία νὰ μάθω γι’ αὐτὸν τὸν ξένο μου ἄνθρωπο. Τὸν ρώτησα μὲ δι-

σταγμὸ κι’ ἐκεῖνος μ’ εὐγένεια μ’ ἀπάντησε: Ἔδῶ κι ἐνάμισο χρόνο — εἶχαμε τότε Μάρτη τοῦ 1901 — εἶχε ἔρθει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἦταν λογογράφος, ποιητὴς, ἐπιθυμοῦσε τὴ ζωὴ τῆς Γερμανίας, τὴ γερμανικὴ γλῶσσα, καὶ τὴ γερμανικὴ φιλολογία νὰ σπουδάσει. Μέχρι τότε μόνο μὲ τὰ γαλλικὰ γράμματα εἶχε ἀσχοληθῆ, ἀλλὰ τώρα ἤθελε νὰ ἐμβαθύνει στὴ γερμανικὴ φιλολογία. Στὸ Μόναχο εἶχε παρακολουθήσει μαθήματα γερμανικῆς κοντὰ στὸν καθηγητὴ Schneider. Στὴν Ἀθήνα, ὅταν ἦταν, εἶχε κάνει τὴ γνωριμιὰ τοῦ γερμανοῦ φιλολόγου καὶ φιλέλληνα, δόκτορα Κάρολου Dieterich.